

INTERJÚ BOROSS GÉZÁVAL

I. A foglalkozás rövid összefoglalása

A foglalkozás célja, hogy röviden áttekinthesse az 1956-os forradalom és szabadságharc leglényegesebb eseményeit, s bemutassa azok jelentőségét, ezáltal egyfelől egy kronológiai tudás szerezhető az órán, másrészt az eseményeket alakító tényezők, az ok és okozat feltárása sem maradhat el. Mindeközben a történelmet személyes nézőpontból mutatjuk be, vagyis az átlagember szemén keresztül látjuk 1956. október 23-a, október 25-e és november 4-e eseményeit. Az interjúalany kellően részletesen beszél el a forradalom és szabadságharc történéseit. A megbeszélés során különféle (írott, fényképes, mozgó vagy éppen hangzó) források alapján olyan készségeket fejleszthetünk, melyek alapvető elvárásai a kétszintű érettséginek.

A foglalkozás nagyjából **egy tanórát vesz igénybe** (megelőző házi feladattal), de a tanulók érdeklődésének megfelelően szabadon bővíthető. **Nyolcadik és középiskolai osztályokban** egyaránt ajánljuk – **szakórán vagy osztályfőnöki órán**.

Nevelési célok:

A tanuló átlátja, hogy nehéz történelmi helyzetben az emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolja. Megismeri és elítéli a totális kommunista diktatúra emberiség elleni bűneit. Átérti a forradalom és szabadságharc hőseinek és áldozatainak a sorsát, szolidáris velük. Belátja, hogy a szovjet megszállás és a kommunista diktatúra a lakosságot szabadságjogaiban korlátozta. Felismeri a szovjet megszállás és az ebből fakadó korlátozott állami szuverenitás következményeit. Megérti, hogy Magyarországnak 1956-ban a rendkívül kedvezőtlen nemzetközi helyzetben, az erőegyensúlyra épülő politikai viszonyrendszerben nem sikerült kiszakadnia a szovjet tömbből. Felismeri, hogy az 1956-os forradalom és szabadságharc jelenlegi demokratikus rendünk egyik talpköve. Képes felhasználni különböző visszaemlékező adatközléseit, kiszűrve azok szubjektív elemeit, objektív történelmi kép kialakítása céljából az adott korról.

Kerettantervi fogalmak, nevek, topográfiai és kronológiai adatok:

Fogalmak: Független Kisgazdapárt, Nemzeti Parasztpárt, Magyar Kommunista Párt, Szociáldemokrata Párt, Magyar Dolgozók Pártja (MDP), államosítás, népköztársaság, internálás, osztályharc, ÁVH, besúgó hálózat, ügynök, egypártrendszer, pártállam, reakciók, koncepciók, perek, kulák, szövetkezet, beszolgáltatás, iparosítás, Petőfi Kör, MEFESZ, intervenció.

Személyek: Rákosi Mátyás, Rajk László, Kádár János, Nagy Imre, Maléter Pál.

Topográfia: az 1956-os forradalom főbb fővárosi helyszínei, Mosonmagyaróvár.

Kronológia: 1956. október 23. (a forradalom kirobbanása), 1956. október 28. (a forradalom győzelme), 1956. november 4. (szovjet támadás indul Magyarország ellen).

(TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK kerettanterv a gimnáziumok 9-12. évfolyama számára)

Az óraelem felhasználásának vázlatos összefoglalása:

- Az órát megelőző házi feladat
- Ennek ellenőrzése, forráselemzés és megbeszélés dramatikus módszerrel
- Házi feladat – tanulói kiselőadás, esetleg vita

A tananyagegységet **jegyadás és szóbeli értékelés** is zárhatja (pl. házi feladat, órai aktivitás).

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

II. Az órát megelőző házi feladat

Házi feladat az órát megelőzően: Tekintsék meg a tanulók a Boross Gézával készült interjút, s közben válaszoljanak az alábbi kérdésekre!

15. A Budapesti Műszaki Egyetemek Ifjúsága egyhangú lelkesedéssel nyilvánította ki teljes szolidaritását a lengyel és varsói munkásság és fiatalság felé, a lengyel nemzeti függetlenségi mozgalommal kapcsolatban.

16. Az Építőipari Műszaki Egyetem diáksága a leggyorsabban felállítja a MEFESZ helyi szervezeteit és elhatározta, hogy folyó hó 27-én, (szombaton) Budapesten Ifjúsági parlament összehívását, amelyen küldöttségekkel részt vesz az ország egész ifjúsága. Holnap f. hó 23-án d. u. fél 3 órára a műszaki és egyéb egyetemek ifjúsága a Gorkij fasorban az Irók Székháza előtt gyülekezik. Onnan a Pálffy térre (Bem tér) a Bem szoborhoz vonul és megkoszorúzásával fejezi ki együttérzését a lengyel szabadságmozgalommal. E felvonuláshoz az üzemek dolgozói szabadon csatlakozhatnak.

(A MEFESZ 16 pontja, részlet, - kép forrása: Wikipedia.hu)

1. Milyen lengyelországi eseményekkel vállaltak szolidaritást a műegyetemisták abban a röplapban, melyet az interjúalany 1956. október 23-án kapott meg?

.....

2. Mivel kapcsolatban emlékszik rosszul az interjúalany a fenti forrásrészlet alapján?

.....

3. Kiket vártak az egyetemisták később, hogy csatlakozzanak? Ők miért nem lehettek ott az indulásnál?

.....

4. Mi adta meg a végső lökést a csatlakozáshoz abban az üzemben, melyben Boross Géza is dolgozott?

.....

5. Az interjúalany említi a Belioannisz Híradástechnikai Gyárat. Nézzenek utána a tanulók az interneten, miről kapta a nevét az üzem!

.....

6. Milyen volt a hangulat a tüntetésen az interjúalany szerint? Melyek azok a tényezők, melyek a tömeg hangulatát befolyásolták?

.....

7. Ki volt ekkor a belügyminiszter? (Az interjúban is elhangzik a neve)

.....

8. Mely esemény után hallotta először Boross Géza a „Ruszkik haza!” skandalást?

.....

9. Mit gyártottak a lámpagyárban?

.....

10. Mely eseményt nevezi Boross Géza „véres csütörtöknek”?

.....

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

A tanulók jelölik térképen azokat a helyszíneket, amelyeket az interjúalany megemlít!

Melyik fontos eseménynél nem volt jelen az ismertebbek közül?

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

III. Az óra menete

Az interjúalany említi, hogy a MEFESZ 16 pontját olvasva hezitált, hogy részt vegyen-e a tüntetésen vagy sem. A tanár olvassa fel az órán az egyetemisták követeléseit! A terem két ellentétes oldalát felhasználva „hőmérő-módszerrel” fejezzék ki a tanulók térbeli elhelyezkedésükkel, mennyire tartják veszélyesnek az adott korban az adott követelést, illetve mennyire tartják veszélytelennek azt! Ha szemlátomást nagy a „szórás”, beszéljék meg közösen, ki miért döntött úgy, hogy veszélyes vagy veszélytelen a követelés politikai szempontból az ötvenes években! (Még élvezetesebb, ha a feladat közben kivetítjük az alábbi videót: <https://www.youtube.com/watch?v=E4kma2QFMJM>)

Miért vonultak a Bem téren gyülekeztek a tüntetők? Milyen többletjelentést kapott, hogy Sinkovits Imre a **Petőfi szobornál** épp Nemzeti dalt szavalta?

Az alábbi linken az **Új Tavasz Seregszemle** olvasható, melyre Boross Géza is hivatkozik. Emeljenek ki olyan mondatokat a diákok, melyek a rendszert kritizálták! A szöveg mely elemei támasztják alá, hogy elsősorban nem a fennálló szocializmus megdöntését akarták az egyetemisták?

<http://mek.oszk.hu/01900/01937/html/szerviz/dokument/tavaszs.htm>

A tanulók olvassák el figyelmesen a szöveget, majd válaszoljanak a kérdésekre!

„Népünk ellenségeinek legfőbb törekvése ma az, hogy megkíséreljék megingatni a munkásosztály hatalmát, lazítani a munkás-paraszt szövetséget, aláásni a munkásosztály vezető szerepét országunkban, megrendíteni népünk hitét pártjában, a Magyar Dolgozók Pártjában; megkíséreljék lazítani a szoros baráti kapcsolatokat országunk, a Magyar Népköztársaság és a többi, szocializmust építő ország között, különösen pedig országunk és a szocialista Szovjetunió között. Igyekeznek lazítani a kapcsolatokat, amelyek pártunkat a Szovjetunió dicső Kommunista Pártjához, Lenin pártjához, a XX. kongresszus pártjához fűzik. Rágalmakat szórnak a Szovjetunióra. Azt állítják, hogy a Szovjetunióval nem egyenrangú kereskedelmet folytatunk, hogy a Szovjetunióhoz való viszonyunk állítólag nem az egyenlőség viszonya és hogy függetlenségünket állítólag nem az imperialisták ellen, hanem a Szovjetunióval szemben kell megvédeni.

Mindez szemszédett valótlanítás, ellenséges hírverés, amelyben nincs egy szemernyi igazság sem. A valóság az, hogy a Szovjetunió nemcsak országunkat szabadította fel a Horthy-fasizmus és a német imperializmus igája alól, hanem még akkor, amikor a háború végén országunk alétan a földön hevert, mellénk állott, a teljes egyenjogúság alapján kötött velünk szerződéseket, s azóta is ezt a politikát követte és követi.”
(Gerő Ernő rádióbeszédéből)

a) Mikor hangzott el az ominózus beszéd 1956-ban? (pontos dátum!)

b) Milyen tisztséget töltött be ekkor Gerő Ernő?

c) Konkrétan kiknek a követeléseit minősít Gerő az aláhúzott résszel?

d) Elsősorban mely energiahordozó kijátszását nehezményezték a szóban forgó személyek?

e) Mely gazdasági közösség tagja ekkor a Magyar Népköztársaság?

f) Következtess Gerő beszédéből a magyar pártvezetés helyzetére! A beszéd mely eleme árulkodó ebből a szempontból?

g) Gerő szerint a Szovjetunióval való kapcsolat az egyenlőségen alapul. Mivel indokolja ezt? Mennyiben fedi a kérdéses rész a valóságot?

h) Milyen hatással volt Gerő beszéde az eseményekre Boross Géza (az interjúalany) szerint?

Hallgassuk meg **Nagy Imre** – az interjúban is említett – **rádióbeszédét**, majd **vitassuk meg**, hogy milyen célt szolgált és milyen hatást ért el a szovjet intervenció napján!

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

Az alábbi kép az interjúalany is által említett **Szabadság híd**on készült 1956-ban. Miért mászott fel a képen látható ember a magasban?

(Kép forrása: Fortepan.hu)

(Hogy leverje a címet, a rendszer szimbólumát)

Az alábbi kép Rákóczi Kossuth téri szobránál készült 1956. október 25-én. Milyen dolgokat mond erről az interjúalany, aki szemtanúja volt az eseményeknek? Milyen dolgokat erősít meg a fotó?

(Kép forrása: budapestcity.org)

(A szobor közelében holttestek heverték (kb. 10-12), zajlott a metróépítés – a kép ezeket megerősíti)

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

IV. Házi feladat

Próbálja meg az egyik tanuló a következő órára egy kiselőadásban megfogalmazni a hallottak (és esetleg az alábbi képi és szöveges források) alapján, miért nehéz kideríteni azt, mi is történt pontosan a Kossuth téren 1956. október 25-én! Miért van nagy tétje annak, hogy honnét és kik lőttek ezen a napon?

Források:

„Láttam, hogy gyerekek meg nők jönnek. Férfi nagyon kevés volt. (...) Álltunk, néztük. Egyszer csak géppisztolysorozatokat hallottunk szemből, a Földművelésügyi Minisztériumból. De utána azt hiszem akkor is ott valami minisztérium volt, az építésügyi, és onnan is elkezdtek löni, és egyszer csak engem elkaptak és lerántottak, és akkor így a fejem fölött én is kaptam volna egy sortozatot. (...) Azóta sem voltam a Kossuth téren, és nem is megyek, amíg élek. Ha becsukom a szemem, látom. Ahogy ott felbuktak a gyerekek meg az asszonyok. És akkor is nagyon nehezen tudtunk hazajönni. Ezt nem lehet elfelejteni. (...) Nagyon nehezen tudtam átvészelni azt a bizonyos napot, ami a Parlament előtt történt.” (Részlet Leszkovent Andrásné interjújából)

Mikojan és Szuszlov a következő jelentést küldte október 25-ről Moszkvának: „A Parlament előtti téren óriási tömeg gyűlt össze, amely a szovjet katonák felszólítására sem oszlott fel. Ráadásul a környező házak tetejéről egységeinkre több lövést adtak le, és benzines palackokkal felgyújtották egyik harckocsinkat. Mindezek következtében tüzelés kezdődött és a hírek szerint 60 magyar veszítette életét.”

SEZMETANŰ A KOSSUTH TÉRI SORTŰZRŐL

„A tüntetők újabb hullámával együtt két tank is befutott a terre... Szovjet felségjel volt az oldalukra festve, nyitott lövegtornyukban jellegzetes orosz katonák mosolyogtak kissé talán erőltetetten, amint óvatosan manővereztek az emberek között. A harckocsizók azonban nem voltak egyedül – mindkét tankon egy csapat vidám fiatal üldögélt, és mindkettőn ült valaki, aki magyar zászlót lengetett. ...

Am egyszer csak felugattak az első géppisztolyok. ... Amikor a lövöldözés elkezdődött, viszonylagos biztonságban a Parlamenttel szemközti Földművelésügyi

Minisztérium épületének árkádjai alatt álltunk. Azonnal a földre vetettük magunkat, és a vaskos oszlopok mögül kikémlelve próbáltunk rájönni, mi folyik /a téren/. Hátborzongató kép tárult a szemünk elé. Az emberek fedezéket keresve rohantak a téren, sokan a Parlament előtt álló két szobor talapzatához próbáltak lapulni ...

Voltak olyanok, akik a csupasz földre hasáltak. Nem tudtam, megsebesültek, vagy pedig a félelem bénította meg őket. A legmegdöbbentőbb látványt a tankok nyújtották. Őrült tempóban forgatták lövegtornyait, mintha az ellenséget keresnék, és minden irányba tüzeltek. Ki kezdte a lövöldözést? Az biztos, hogy nem a tüntetők: náluk nem volt fegyver.” (Marton Endre: Tiltott égbolt)

(Kép forrása: mult-kor.hu)

Egy videó a sortűz után napokkal a Kossuth térről: <http://1956.osaarchivum.org/document/10987>

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

V. Mellékletek - Megoldás

1. Milyen lengyelországi eseményekkel vállaltak szolidaritást a műegyetemisták abban a röplapban, melyet az interjúalany 1956. október 23-án kapott meg?

(A poznani munkásfelkeléssel)

2. Mivel kapcsolatban emlékszik rosszul az interjúalany a fenti forrásrészlet alapján?

(A gyülekezés időpontjával kapcsolatban.)

3. Kiket vártak az egyetemisták később, hogy csatlakozzanak? Ők miért nem lehettek ott az indulásnál?

(Gyári munkásokat – akkor még többségében dolgoztak a munkahelyükön)

4. Mi adta meg a végző lökést a csatlakozáshoz abban az üzemben, melyben Boross Géza is dolgozott?

(Kis üzemben dolgoztak, nem mertek egyedül határozni, de miután a nagy gyárak csatlakoztak („még a Lenin Intézet is elindul”), nem akartak kimaradni ők sem.)

5. Az interjúalany említi a Belioannis Híradástechnikai Gyárat. Nézzenek utána a tanulók az interneten, miről kapta a nevét az üzem!

(Például itt olvashatnak utána: <http://www.szeretlekmagyarorszag.hu/egy-darabka-gorogorszag-magyar-foldon/> Érdekesség, hogy Fejér megyében Belioannis település is van.)

6. Milyen volt a hangulat a tüntetésen az interjúalany szerint? Melyek azok a tényezők, melyek a tömeg hangulatát befolyásolták?

(Nem félték, felszabadultak voltak. A vers refrénjét együtt szavalták, jelszavakat skandáltak stb.)

7. Ki volt ekkor a belügyminiszter? (Az interjúban is elhangzik a neve)

(Piros László)

8. Mely esemény után hallotta először Boross Géza a „Ruszkik haza!” skandalást?

(Gerő Ernő rádióbeszéde után)

9. Mit gyártottak a lámpagyárban?

(Fegyvert, ezért nevezték viccesen „lámpuskagyárnak”).

10. Mely eseményt nevezi Boross Géza „véres csütörtöknek”?

(Az Országház előtti sortüzet 1956. október 25-én)